

K
R
O
A

B
R
E
I
Z

HERE 1948 ⑥ PRIZ : 25 LUR

TAOLENN AN NIVERENN-MAN

An oferen (Y-F. ar Falc'hun)	Pajenn	1
Gouelioù ar Miz (An Tad)	—	3
An Aotrou 'n Eskob Duparc (P-Y. Nedeleg)	—	4
Psalmou ar Binijenn (Ac. Guivarc'h)	—	5
Ar Bleun-Brug (Y-F. ar F.)	—	6
Petra eo ar Bleun-Brug (Visant Fave)	—	8
Ar Prosez-goulou (Kanaouenn gant Y ar G.)	—	11
An Telefon (Unangomz, gant Yann Vad)	—	12
Kantikou ha Kantikerien Breiz-Izel (L. Lok)	—	14
Lennit	—	15
C'hoariou	—	16

Korn ar Merour : L. Bleunven.

Kan al Laouenan : Tintin Anna.

War golo an niverenn-man : Labour e bro vigouden (skeudenn Gilles Boinet).

PRIZIOU :

An niverenn-man	25	lur	} Gwelit korn ar merour, e trede pajenn ar golo.
Koumanant ordinal	200	lur	
Koumanant a zikour	300	lur	
Koumanant a enor	500	lur	

Kas an arc'hant da : **Mr l'Abbé Laurent BLEUNVEN**
Recteur de **Plomelin**, par Quimper (Finistère)

Skrivit sklaer hoc'h anioù, mar plij

Koumanantit! Klaskit deomp koumananterien!

LAKIT EVEZ BRAS

1. Evit kement a zell ouz danvez-skrid ar gelaouenn : skriva da rener Kroaz Breiz : **Mr l'abbé Jean-François Falc'hun**, professeur au Grand Séminaire de Quimper (Finistère).

2. Evit kement a zell ouz koumanantou ha profou, skriva da : **Mr l'abbé Laurent Bleunven**, recteur, Plomelin, par Quimper, (Finistère). C.C.P. 21.802, Rennes.

REVUE MENSUELLE

AU MEUBLIER D'ART

Ty - Breiz

René CREACH'CADIC

21, Avenue de la Gare, QUIMPER

Téléphone 4-83

Son Musée d'Art Breton

Ses Intérieurs Anciens

Installations de Magasins

Aménagements de Cafés

et de Bars Américains

FILET BLEU

BISCUITS FAMEUX

QUIMPER

CAMIONNAGE

DÉMÉNAGEMENTS

GARDE-MEUBLES

L. Tanguy

Quimper

LA COOPÉRATIVE FORESTIÈRE

BOIS DE CHAUFFAGE

GAZO-BOIS

ACHATS - VENTES

8, Place Saint-Michel, SAINT-BRIEUC

Siege Central : 34, Place des Lices, RENNES

Téléphone 55-75

TI ar GLOAN

9, Straed ar C'higereziou, KEMPER

Gloanaoù digemmesh

eus an oll ardamezioù

E ti **SOUFREREZ KERNE**

E. BEGOT

13, Straed Jean-Jaurès, KEMPER

Téléph. 9-33

E vez dresel adteuzet evit ar gwella goloù-kaoùchoug ar rodou

Gwerz a c'holoù a hep ment — Labour vat, graet hep dale

"AGA"

Véritable Cuisinière à feu continu

"UNIQUE AU MONDE"

MODÈLES POUR PENSIONNATS
COMMUNAUTÉS, FERMES, etc...

Concessionnaire :

LECERF, 8, Rue Kerfenteun, QUIMPER — Tél. 8-88

ART SACRÉ
ORFÈVRE
BRONZES
STATUAIRE
CHASUBLERIE

Pierre PÊCHE

14, Boulevard de Kerguelen
QUIMPER (Finistère)

Téléphone 8-10

LUNETTERIE — ORTHOPÉDIE

Diplômé
de l'Ecole
Nationale
d'Optique

DELBENN

Diplômé
de l'Ecole
Française
d'Orthopédie

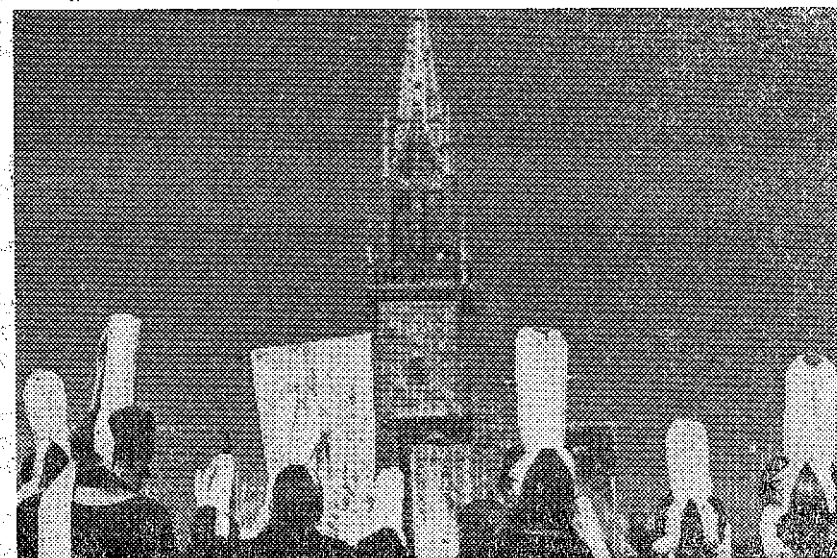
16, Rue Kéréon. — QUIMPER

LE BIHAN-SALUDEN VITRAUX
7, Rue Kergariou
QUIMPER

PAPIERS D'EMBALLAGE EN TOUS GENRES
SACS ET NAPPES EN PAPIER, FICELLES

Jean PAYAN Dépôt : 54, Quai de l'Odéon
QUIMPER Tél. 12-88

133627

AN OFERENN

GWENER kenta ar miz! E kals parrezioù betek-hen, en enor d'ar Galon Zakr, e teu muioc'h a dud d'an oferenn en devez-se eget d'an devezioù all war ar zizun. Alies e vez kanet kantikou epad an oferenn, hag evit echui e vez roet bennoz ar Zakramant raktal goude an oferenn.

Gouel Itron-Varia -veurz : er parrezioù kristen, e vez en devez-se, oferenn vintin hag oferenn-bred, evel da zul... Met, o veza ma n'eus nemet hanter-c'houel, evel ma lavarer, ne ganer ket ar gousperou goude lein. Kent a-ze! Evit-m'o devezo an dud o c'hont, e vezo astennet an oferenn-bred gant bennoz ar Zakramant.

Kemeret hon eus an daou skouer-ze etouez kals re all, eus ar pezh a dremen alies awalc'h en hor parrezioù.

Petra 'zo da zoñjal eus ar boaz -se, ha n'eus ket anezañ pell'zo c'hoaz?

Lod a c'hrosmol : « Eun torr-penn eo kaout ofisou keit all : eun tammig oferenn-vintin bep sul, pegwir eo ret mont d'an oferenn en devez-se, evit senti ouz lezenn an Iliz, ha mat pell'zo! »

Lod all a lavaro : « Ar muia pedennou eo ar gwella; ha pa c'heller kaout bennoz ar Zakramant goude an oferenn, ha war ar marc'had, n'eus nemet hen ober ». Ha ma kred unan bennak lavaret eur ger enep ar boaz-se, pe zoken kemma eul lizerennig er roll pedennou a « rank » beza dibunct bep sul, gwasä-a-ze, evitañ : hennez ne vo mat nemet evit tañ an ifern, pa ne gaver ket gwasoc'h evit e vourevi. Hag e teuo neuze ar rebech anavezet : « Hennez a zo o kemma ar relijion adarre! »

*
* *

E pelec'h emañ ar wirionez?

Deomp d'he c'hlask, n'eo ket e marvailhou ar poull-kanna na war skinier ar parukenner, met e kelennadurez an Iliz.

Pehini eo ar bedenn wella a c'hell ar c'hristen kas etrezek Doue, evit kana e veuleudi?

An oferenn, ha dreist-holl oferenn-bred ar zul, heuliet evel ma tle beza : rak hi eo a vod ar barrez, evel eur familh, a-unan gant ar Mestr, evit kinnig da Zoue maro ar C'hrist, renevezet en he zalvoudegez ha skeudennet war an Aoter.

Pehini eo ar bedenn dalvoudusa evit ar c'hristen?

An oferenn : rak ma kompren mat ar c'hristen petra eo an oferenn, ma tale'h enni ar plas a zo merket dezaf, e teu da ginnig d'an Tad holl-c'halloudek, labourou, levezou, poaniou an devez pe ar zizun, a-unan gant labourou ha poaniou ar C'hrist.

Pehini eo ar bedenn a zigoll Doue ar muia eus holl bec'hejou ar bed?

An oferenn : rak enni e teu adarre sentidigez Jezuz, glanded e ene, d'en em ginnig d'an Tad, e digoll eus holl zismegansou ar bec'herien, evel gwechall war ar C'halvar.

Pehini eo ar bedenn a laka bennoz Doue, hini ar C'hrist, da zisken war an den?

An oferenn, araok pep hini all : rak hi a zo an hevelep tra eget sakrifiz Jezuz er Golgotha, eienenn holl c'hrasou hag holl vennoziou an Aotrou Doue; hi a ro d'an den karantez madeleus an Aotrou Doue, evel ma reas maro Jezuz evit gouenn an den pe'her.

Abalamour da-ze, eur wech lidet an oferenn, ne dalv ket ar boan ken rei bennoz ar Zakramant : Doue en deus bet e zigoll, ha roet en deus e vennoz puilh d'an den... Bennoz ar Zakramant a gavo he flas en eur mare all, pa ne vo ket amzer an oferenn.

He rei goude an oferenn, daoust ha ne vefe ket rei da gredi e c'heller lakaat eun dra bennak war marc'had an oferenn, hag e ve ret hen ober? Daoust ha n'eo ket disprij maro Jezuz, o kredi n'eus ket awalc'h eus maro Jezuz evit rei gloar da Zoue ha tenna e vennoz war an dud?

Kemma ar relijion eo kement-se? Nann! Ni eo hon eus ezomm da gemma hor sperejou a wel an traou a-dreuz, ha da zounnat hor feiz e talvoudegez an oferenn : lakomp pemp munutenn da zoñjal ervat eo an oferenn an hevelep tra gant sakrifiz ar C'halvar, ha moarvat e komprenimp perak ne vo mui roet e nep lec'h bennoz ar Zakramant goude an oferenn.

Y-F ar Falc'hun.

AN OFERENN GENTA E BUCKENWALD

Kaout hepken eur chapeled pe eul levr pedennou a oa awalc'h, eur poent 'zo bet, e Kamp Buckenwald, evit beza barnet d'ar maro.

D'ar zul e veze ret labourat betek eun eur.

D'ar mare-ze, ne oa er C'hamp nemet eur beleg, deuet eus Maestrick, er Holland, e ano Jozef Sprong.

Skoazellet gant eur c'henvroad, e klaskas dont a-benn da lavaret an an oferenn.

Evel just, n'en doa na gwin, na danvez ostiou, na kalur na levr-oferenn.

E vignon a deuas a-benn da gas dre guz d'e wreg eul lizerig da c'houlenn diganti degas dezaf gwin hag ostiou. Hi a lakeas ar pez a oa goulennet en eur voest, hag ar pakad a erruas dre vuzud e diabarz ar C'hamp.

Fur werenn a c'helle, ouz ret, servija da galur, hag eur pladigpri kemer lec'h ar bladenn-aour.

Evel levr, eñvor ar beleg, hag a ouie ar bras eus pedennou an oferenn.

An dilhad-oferenna n'oa ano ebet anezo, a c'heller kredi.

Ret oa en em guzat mat : ar beleg prizonier a veze heuliet hep chan ha tacl et evez warnaf; an distera tra a vefe bet gouezet, edo kerkent barnet d'ar maro.

Dre-ze e voe ranket klask eul lec'h sur ha distro awalc'h evit oferenna : goude beza klasket, ne voe kavet nemet gwele ar beleg, eul lec'h kuz, hag a c'helle koulskoude degemer eun banne sklerijenn pa veze savet ar pallenn.

An oferenn genta e Buckenwald a voe eta lavaret en eur gwele.

Ker gwar hag e amzeriou kenta an Iliz, da vare ar Verzerien!

J. S.

Goueliou ar Miz

Miz Here eo miz ar Rozera. Greomp anezañ eur miz a zevosion dener e-keñver ar Werc'hez Vari, hor Mamm, hor skouer hag hon difennourez.

Er c'houezekvet hag en triouec'hvet kantved, Itron-Varia ar Rozera a roas an tree'h d'an Iliz war an Durked... Ker gwaz hag an Durked, ha gwasoc'h marteze, a zo hirio o klask gwaska ar gristenien; da ziwall a zo outo; evit derc'hel penn dezo hag o gounit zoken d'ar feiz, Itron-Varia Fatima he deus goulennet diganeomp lavaret bemdez ar Rozera pe eul lodenn anezañ. Bemdez eta, deomp d'an iliz-parrez evit pedennou ar Rozera, pe, ma n'omp ket evit mont, lavaromp ar pedennou-ze er gêr, goude ar pedennou diouz an noz lavaret e komun.

Tadou ha mammou, mistri ha mestrezed, petra a c'hortozit evit selaou mouez Itron-Varia Fatima, araok na gouezo warnomp a-nevez ar reuziou hag an trubuilhou?

1 here : gwener kenta ar miz. — “ Setu aman ar Galon he deus kement karet an dud ha na reseo digant an darnvuia anezo nemet yenien ha dismegans ”. Ar glemmadenn drucius-se eo a gouezas diwar muzellou Hor Zalver p'en em ziskouezas da zantez Marc'harid-Mari e Paray-le-Monial. Allas! ar pez a oa gwir gwechall a zo ker gwir all hirio an deiz, ha Jezuz a zo o klask kristenien vat da, rei an dorn dezaf da rapari evit fallagriez ar bed. Ya pe nann : ha bez' e fell deomp beza eus ar gristenien vat-se? Divorfilomp, ha lidomp aketus gwener kenta ar miz!

3 here : ugentvet sul goude ar Pantekost; ha gouel Santez Tereza ar Mabig Jezuz. “ Va breudeur, eme Sant Paol da gristenien Efes, bezit war evez : arabat deoc'h beva evel tud diskiant : bevit kentoc'h evel tud a figneiz. ” Santez Tereza he deus heuliet mar ar gentel-ze; n'he deus tremenet nemet 24 bloaz war an douar, met gant ar 24 bloaz-se, he deus bet awalc'h evit dont da veza unan eus brasa sent hon amzer-ni, ha gounit eun eurusted hag a bado da viken.

7 here : an den eurus Charlez Bleiz, Duk Vreiz. Eur brezelour kalonek hag a ouie difenn gwir e vro... eur c'hristen dispar hag a ouie mont bemdez d'an oferenn, ober pinijenn ha beza mat ouz an holl... Eus lein an Nefvou, ra blijo gantañ

goulenn digant an Aotrou Doue rei d'hor bro tud a galon eveltañ, hag a vo war an hevelep tro Bretoned ha kristenien penn-kil-ha-troad.

10 here : kenta sul war 'n ugent goude ar Pantekost. “ Ar Mestr a c'halvas ar servicher hag a lavaras dezaf : servicher fallakr, me am eus pardonet dit abalamour m'ac'h eus va fedet. Ha ne dleez ket, te ivez, kaout truez ouz da genereur, evel m'am boa bet truez ouzit ? ” C'houi hag a zalc'h en ho kalon kasoni ouz ho nesa, soñjit ervat er c'homzou-ze lavaret gant Hor Zalver, ha ma fell deoc'h beza pardonet gant Doue, pardonit hoc'h-unan da genta. N'heller ket beza “ kristen ” ha “ den a gasoni ” en hevelep amzer.

17 here : eilvet sul war 'n ugent goude ar Pantekost. “ Roit da Sezar, da lavaret eo d'ar gouarnamant, ar pez a zo da Sezar, ha da Zoue ar pez a zo da Zoue. ” Tud 'zo hag en em glemm : n'eus mui, emezo, na koustiañs nag urz vat ebet! Ha perak? Abalamour m'eo bet mouget ar relijion hag an doujañs Doue er sperejou. Heulit mat kentel Hor Zalver, ... roit da Sezar ar pez a zo da Sezar ha da Zoue ar pez a zo da Zoue... hag e weloc'h an urz vat o tistrei adarre cbarz ar vro.

24 here : trede sul war 'n ugent goude ar Pantekost. “ Evit kreski hor sentidigez en ho keñver, ni a ginnig deoc'h, Aotrou, ar zakrifiz-mañ ”... (Pedenn a vouez, izel.) — Evit kaout ar c'hras da ren eur vuhez santel, din eus ar baradoz, n'eus ket par d'an oferenn, ha dreist-holl da oferenn ar zul, a zo oferenn holl gristenien ar barrez bodet en dro d'o beleien, evit pedi an Tad hag a zo en Nefv. D'an oferenn eta alies, ... bep sul da vihana, gant feiz ha gant devosion.

31 here : pevare sul war 'n ugent goude ar Pantekost, ha gouel ar C'hrist Roue. “ Pilad a lavaras da Jezuz : „ Ha gwir eo neuze ez out Roue? Jezuz a respontas : Ya, Roue oun ”... Poaniomp da lakaat Jezuz da ren e pep lec'h : en hor familh, en hor parrez, er skolioù, er c'hazarnioù, er stalioù-labour, en hor bro, er bed holl... met da genta, araok pep tra, lakomp anezañ da ren ennomp hon-unan, ha sentomp outañ bepred, evel ma vez sentet ouz eur roue galoudus ha madeleus.

An TAD.

An Aotrou 'n Eskob DUPARC (1857-1946)

PREZEGER BRUDET

Ma oa kelenner eus ar c'henta, an Ao. Duparc a daole c'hoaz lufri ha sked war ar C'hloerdi bihan dre e brezegennou. Galvet e veze da bignat er gador er pardonioù, en ilizou bihana koulz hag en ilizou-meur, dirak labouridi Keryado evel dirak an ofisourien-vor, da skigna kelennadurez an Iliz, da zisplega buhez ha maro ar re a stourmas evit ar feiz (evel soudarded ar Vendée ha zouaved ar Pab), da gana meuleudioù ar Zent. Hag e vrud a greske bemdez : ma oa lorc'h e Rener ar C'hloerdi bihan o welout an enor a goueze war e di, kalz a lavare dija : " Henez a zo ennañ danvez eun eskob ! "

Perak e-veze e brezegennou ken talvoudus ha ken plijus ? *Helavar e oa an Ao. Duparc, met ne glasse ket beza helavar.* Gouzout a rae diskleria e venozioù, liva taolennou istor, en eun doare aes ha fraes, ar frazennoù o redek war e vuzelloù evel pa n'en dije bet poan ebet o klask e c'herioù. Ha dreistholl, dre don e gomzou, sikouret gant eur vouez nerzus ha gweñv, e tiskoueze ar prezeger pegen start e krede er wirionez a zisplege, pegen doun e sante en e galon pep santimant.

PERSON SANT-LOEIZ EN ORIENT (1895-1908)

" Ar 17 vloaz am eus graet evel kelenner o deus roet din va joaioù leuna ". Dre ar c'homzou-ze, an Ao. Duparc a ziskoueze mat diwezatac'h e oa chomet e galon stag ouz Kloerdi bihan Keranna. Met an Aotrou Doue, dre zorn e Eskob, a zigoras dezañ hepdale eun dachenn vrasoc'h da labourat. N'en doa nemet eiz vloaz ha tregont pa voe lakaet e penn parrez Sant-Loeiz en Orient. Digouezout a rae eno *en eur mare leun a drubuilhou* evit Iliz Bro-Frañs : ma ne oa ket c'hoaz torret an emgleo etre ar Stad hag an Iliz, enebourien ar relijion a rae dija o mistri en eur c'halz eus ar c'hêrioù, hag hepdale e vezo ar radikaled, en o zouez framasoned eleiz, ar gostezenn niverusa er Gambr.

Ne gavan e nep lec'h gwelloc'h diverra eus abostolerez an Aotrou Duparc en Orient eget er brezegenn a reas e gure bras, an ao. Kerdudo, d'an 19 a viz genver 1908, evit kemenn da barrezioñiz Sant-Loeiz anvidigez o ferson da eskopti Kemper.

Paour pa zeuas d'an Orient, ha paour abalamour m'en doa graet, e-doug e

amzer a gelenner, kalz aluzennou, e *chomas paour hag e voe person ar re baour.* Kavout a rae en o c'harterioù trist tud deuet a-ziwar ar maez da goll o yec'had e kêr : etre e vizied e rede an arc'hant, p'en deveze da rei; eus e vuzelloù e koueze komzou frealzus e yez ar vro, e " brehoneg ". Ar pastor mat a oa *tost e galon ouz kalon e bobl, hag ar bobl a gare anezañ*, daoust ma kerze awechou da heul pastored fall ha ma roe he mouezioù da enebourien ar relijion. " Va breudeur ker, eme an Ao. Kerdudo, abaoue m'emañ en ho touez, eus an holl arc'hant a zo tremenet dre e zaouarn, her gouzout a reomp, n'eus chomet gweneg ebet... Ha ne gredan ket e ve eur familh en Orient ha n'en deus ket hor person kemeret perz en he glac'har, frealzet he foanioù; poanioù ar c'horf, a veze skañvaet gantañ dre eur zell, eur mousec'hoarz; poanioù ar galon, kalz gwasoc'h, a veze aesaet gant e gomzou ha lakaet da dalvezout dirak Doue. "

Evit beza den an Aotrou Doue en e barrez, an Ao. Duparc a boanias ive da *skigna ar gelennadurez kristen*, n'eo ket hepken evit ar vugale, er c'hatekiz hag er skolioù kristen, met evit ar re vras ive. Bep sul, da oferenn ar wazed, e teue eur maread tud da zelaou ar prezeger helavar. Ouspenn-ze, evit beza suroc'h da vont betek an holl, e lakeas moula, adalek miz ebrel 1906, eur c'hannad, " *L'Echo Paroissial* ", a veze ennañ bep tro " ger ar Person ". Setu perak Aotrou 'n Eskob ar Mans, e miz ebrel diweza,

PSALMOU ar BINIJENN

6vet Psalm

Domine ne in furore...

Doue en ho kounnar, en ho puhaneged,
Oh ! n'am gourdrouzit ket, bezit ouzin truez.
Na zeuit ket da skei eur c'hlañvour glac'haret.
Dinerz e izili ha doaniet e spered.
Roit d'in ar pare, lammit kuit diwarnoun
Ar c'hleñved dañjerus a zo kroget ennoun !
Daoust ha peur, va Doue, e klevot va fedenn ?
Peur, erfin, e teout, da rei d'in va goulnenn ?

C'houi 'zo madelezu, mirif na'z in da goll;
Rak e bro ar maro, c'houi 'zo dizoujet holl.
Piou a veul hoc'h ano, e-kreiz an ifernioù ?
Va nerz en em zil kuit gant va huanadou.
Bemnoz gant va daelou e c'hlepien va gwele;
War-nouñv e vez bemnoz; va daoualagad, neuze.
Kweñvet gant ar c'hlañvour, o deus kollet o sked.
Va holl enebourien o deus o c'hosaet.

Tec'hit, o tud fallakr, pell diwar zro-me :
Va mouez, glac'haret holl, en deus klevet Doue.
Doue en deus klevet ac'hanoun o pedi;
Doue a zo bremañ o tont d'am seveni.
Va holl enebourien a vo diarbennet;
Lamm o do; en eun taol e vezint diskaret.

F. Guivarc'h.

a c'helle lavarout e kador-brezez iliz-veur Sant-Kaourantin : " Klevit, va breudeur ker, e barrezioñiz o trugarekaat anezañ evit beza krouet oberou, bizitet ar re glañv, sikouret ar re baour, heñchet eneoù a-vern, embannet eur c'hannad-parrez ha lakaet bep sul oferenn ar wazed, kae-raet kement gant e brezegenn m'en em gave beac'hourien, war a gonter, d'ober eur jomadenn da zul en Orient evit e glevout. Ya, bez' e c'helle an Ao. Duparc lavarout d'e barrezioñiz, warlerc'h an abostol sant Paol : " *Gouzout a rit penaos am eus bevet ganeoc'h*, adalek an dervez kenta hag epad an holl amzer hon eus tremenet asambles. "

DIFENNOUR an ILIZ

Ne oa ket person an Orient eus gouenn ar " chas mut " : sevel a rae e vouez, uhel ha kreñv, bep taol ma rae enebourien an Iliz eur c'hammed war raok : difenn d'ober ar proscionou, taoler ar Seurezed

er-maez eus an Ospital, diskar an Urziou ha Breuriezou leanez ha leanezed, serri ar skolioù kristen dre vilierou er Frañs a-bez, met dreistholl e Breiz, dislavarout ar feur-emgleo (concordat) sinet gant Napoleon-Bonaparte hag ar Pab kant vloaz kentoc'h, ha lakaet kraban al laer war an ilizou, presbitatioù, kloerdiou hag holl vadou an Iliz...

Person an Orient a voe *dispost er stourmad, karantezus atao ouz an dud, met taer ouz an droug*. " Bez' e c'heller, emezañ, taoler kroazioù d'an traoñ, ne vo ket gallet mirout ouzomp d'o adsevel... Ar c'hrogadou a skuiz eun den, met kae-raet a reont ar vuhez. " Evit difenn gwirioù an Iliz, e rankas mont dirak al lez-varn, en Orient, e Roazon, e Poitiers. Pa lavaras dezañ ar barnier : " Ret eo plega d'al lezenn ", e respont a darzas : " *Ret eo plega d'ar goustians!* "

(Da genderec'hel.)

P. Y. NEDELEG.

AR BLEUN-BRUG

1948

(Kendalc'h)

C'HOARIOU

Ar Bleun-Brug ne fell ket dezañ beza hepken eun emgleo a studi e keñver Breiz hag ar brezoneg : e c'hoant eo ivez ober eus Breiz eur c'horn douar hag a vo plijus ha laouen beva ennañ, en holl frankiz hag onestiz. Abalamour da-ze, ez eus bet a-viskoaz eul lec'h founnus er Bleun-Brug evit ar c'hoarioù, ar c'hoariva (théâtre), ar c'han hag ar c'horoll (dances).

Er bloaz-mañ adarre ar Bleun-Brug en deus harpet ouz e vrud, ha bras eo bet lodenn ar c'hoarioù, d'ar zadorn 21 a viz eost koulz ha d'ar zul 22.

D'ar zadorn ha d'ar zul diouz an noz, oa galvet ar Vleun-Brugerien d'en em voda evit ar c'hoariva hag ar c'han e sal Santez Tereza, roet evit ar gouel gant madelez Ao, Person Kastell.

Wardro 9 eur-noz, leun ar zal gant an dud, setu al lien o sevel : c'hoarierien biniou ha bombard, renet gant Jakez Konan, a zigor an abadenn. Kerkent emamp a-leun e Breiz, o selaou tonioù hor bro, ouz mouez skiltr ar bibioù en deus adarre kement e blas e Breiz. Buhan e krog ar zonerien e sperejou an holl, ha gwir eo e lakont o c'halon en o sonerez, zoken an hini a zo moarvat yaouanka soner Breiz, uhel evel eur bouteg, met birvilh en e ziwesker, ken ma c'hoarz an holl ouz e welet.

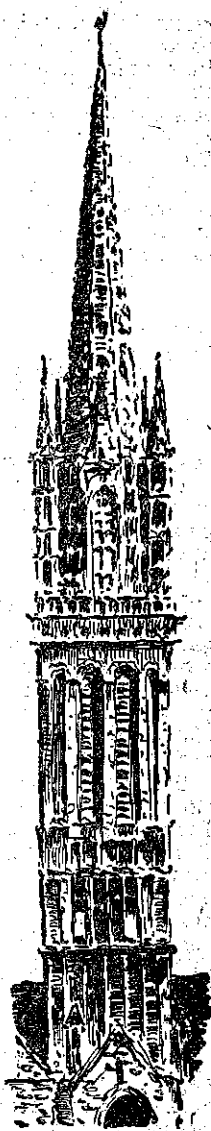
Daou bez-c'hoari a zeuio goudeze : yaouankizou Rosgo da genta a zispleg " ar Sorser ", savet gant Jobaleon ha Laou-dreger; diwar c'hoari ne zeu netra d'ar gêr, a lavarer : diwar skei e teu da vihana; hag ar Sorser, ken brokus eus e benn-baz war gein a wreg, a zebro e-unan an dorz degaset d'ar gêr gant eun tamm war ar marc'had. Ar vaouez a zesko d'he gwaz beza sorser, en desped dezañ, dre fest ar geureudenn lakaet ganti etre daouarn galloudusoc'h eget he re dezi. Eur wech muioc'h eo trec'h ar finesa d'an nerz!

Plijusoc'h, dre m'oa bet aozet aketusoc'h al labour, e voe " Eun nozvezad reo gwenn ", c'hoariet gant Eosterien Kleder : eun den yaouank en deus kuitaet e dud evit mont da lonka e zanvez; e vamm a zo bepred ouz e c'hortoz, prest da ankounac'haat pep tra. An tad avat a jom kounnaret; pa zistro e vab d'ar gêr, e -lec'h rei dezañ an degemer c'houek en devefe pareet ar gouliou, e lez anezañ da vont er maez da dremen e nozvez dindan ar reo gwenn. Pa zav keuz gant an tad digalon, eo re ziwezad : kaout a ra e vab astennet, maro, e kichen porastell an tiegezh... N'eo ket an Aviel penn-da-benn, met aes eo anaout ar gentel, a voe displeget gant ar yenien hag ar grizder a c'helled gortoz.

Epad an ehanou, e gwask an daou bez-c'hoari, e voe klevet kanaouennoù : Y. ar Moal a roas gant saour " Paotred Rosgo "; Mari Seité, anavezet gant

lennerien Kroaz Breiz, hag Edith Nicol, kaeraet gant gwiskamant Kerlouan, a zifennas brud kanerezed Breiz... Evel just, ar biniou a lavaras ivez e c'her bep an amzer, hag a glozas an abadenn evel m'en doa he digoret.

D'ar zul, goude lein, ruiou Kastell a zo enno kement a vuhez eget da zeiz ar foarioù bras : a bep tu e weler o tiredet stroladoù Bretoned, gant o gwiskamanchou a bep seurt... Da deir eur, an holl a gemer an hent etrezek Park ar Gernevez : ar c'helc'hou keltiek a dremen da genta etre diou renkennad stank a dud. Setu Skouted Bleimor gant o biniouerien,

keltic Lokornan-Kerne gant eur strollad bugale, alaouret ha skañv; Kanfarted Rosperden, hag o zokou uhel pe o e'hoefou askellek; Plougastel marellet eus holl livioù ar ganevedenn; Leoniz a bep korn, en o zouez Chikolodenn ar vro... Eur gouel evit an daoulagad.

5.000 den bennak a yelo d'en em voda en eur sklerenn e koad an Ao. a C'hébriant : e pelec'h e vefer gwelloc'h evit eur gouel er maez? Eur c'helc'h gwez bras, eul letonenn c'hlas, eun oabl sklerijennet gant eun heol seder, dilhajoù a bep liou... Hag evit dudi ar bobl das-tumet eno, koroll ha kan!

An eil goude egile, ar C'helc'hou keltiek a zav war eun uhelennad evit rei korolloù (dances) ar vro, hervez giz pep korn eus Breiz. N'ouzer ket pere eo ar re gaera : ar gavotenn pe ar jabadao gant o linennou gwen ha kildroennus, pe goroll ar piler-lan oc'h unani gant ar gwaz nerzus ar vaouez mistr ha tener. Kleder ha Rosgo, Rosperden, Lokornan ha Plougastel a ziruostlo evelse korolloù Gwened, Leon ha Kerne. Bugaligoù Lokornan zoken a c'helle beza kavatalet gant ar re vras, ha souezus eo e teuffer a-benn da lakaat bugale da zaouri kement ouz arz hor c'horolloù breizat. Na yac'h eo korolloù Breiz-Izel, nag ez int c'houek d'ar galon ha nerzus d'ar spered evel d'ar c'horf.

Bep eil gant ar c'horoll, bec'h d'ar c'han : strollad an Amzer da zont eus Paris, a gan tonioù Gwened, Leon ha Kerne... Marianig ar Go, ha ne roas nemet eur ganaouenn, a vefe bet selaouet pell amzer gant plijadur : re verr oa an hanter-devez, ha tremenet oa c'houec'h-er-hanter pa zistroas an holl strolladoù da gêr Kastell, goude ar gavotenn-enor.

Digoret oa ar skrin gant ar c'horoll hag ar c'han : leun-barr e voe eta sal Santez Tereza d'ar zul goude koan, pa zigoras an abadenn da echui ar Bleun-Brug.

Daou bez-c'hoari adarre, evel d'an dere'hent : Strollad ar Bleun-Brug a zisplegas da genta " Ar mula karet " : dour a deuas e kals daoulagad pa pa zavas Santou ar foll (Herri Brugar) da bardoni d'an hini en doa tennet digantañ, hanterkant vloaz araok, e vuia karet a glaskas epad hir vloavezioù, a dreuz ar bed, betek koll e spered.

Gant " Kornandoned Sant Kadou " (Korrigans) e voe kals c'hoarz avat. Eus ar gontadenn-ze, savet gant Marianna Abgrall, ez eus bet tennet eur pezh c'hoari laouen, kemmesket ennañ an neñv, an douar hag ar grouadurien a faltazi m'eo ar gornandoned. Sant Per a fell dezañ kastiza sant Kadou a ven-

nige c'hoarioù ar gornandoned; e zrou-lañs a gouez buhan dindan rebechoù Fant an Taouarc'h n'he doa ket ankounac'haet kanaouenn ar c'hilhog en Aviel, hag a zegasas da zoniñ d'an Abostol santel eus madelez ar C'hrist.

Amañ ivez, e gwask ar c'hoariva, e voe klevet sonioù ha kanaouennoù. Daou baotr yaouank eus Bro Eire (Irlande), Michael Malone ha Sean Serry, a ziduas ar Vleun-Brugerien gant eun dibab sonioù eus o bro, c'hoariet war ar biniou bras. — Skouted Bleimor, Marianig ar Go, Job Kergrist ha Mari Seité a voe klevet ivez, d'ar red... Diviz " an eured aour ", savet gant Paotr Treoure, a voe roet gant daouig koz, hag a vefe kredet, e gwirionez, dare da vont d'an iliz evit gouel hanter-kant vloaz o eured (1).

Met an hini a yeas ganti ar maout en nozvez-se, hep drouk-prezek an nebeuta eus hini all, eo Mona Kerys : ar ganerez-mañ, eur gwir Vreizadez brudet dre Vro-C'hall a-bez evit he gouiziegezh, a zibunas, epad eun eur, kanaouennoù a bep seurt : koulz ez a ganti brezoneg Gwened hag hini Leon ha Kerne. Mouez flour, galloudus, leun ha digamambre... N'eo ket souez e ve bet galvet meur a dro gant an holl zelaouerien!

Deuet ar mare da gloza abadenn ar Bleun-Brug 1948, Mona Kerys a gavas adarre eun degemer c'houek pa bedas an holl da unani o mouez gant he hini evit kana brud " Bro goz va Zadou ".

Setu nevezet ar Bleun-Brug : enor da Gastell a roas degemer dezañ; enor d'ar re holl a boanias evit sevel ar gouel : o digoll o deus bet dre ar berz o deus kavet e kalonou ar Vretoned.

Er bloaz a zeu e rint kaeroc'h c'hoaz, ha brasoc'h : deuet ar bugel er maez eus e gavell, ne c'hell nemet kreñvaat ha bale sederoc'h, gant ma kavo magadurezh a berz eur vamm vat. Ha Breiz a zo eur vamm vat evit he gwir bugale!

Y - F ar F.

(1) Dizale e vo embannet e Kroaz Breiz an diviz-se, gant aotre madelezh Paotr Treoure.

Petra eo ar Bleun-Brug ?

Kals trouz a zo bet graet gant ar Bleun-Brug a dreuz Breiz. Kals tud o deus komzet anezhañ : lod o deus rebechet dezhañ e labourfe eneb Bro-C'hall, lod all a gav ne ra ket awalc'h evit Breiz.

Displega ar wirionez a ro sklerijenn atao, ha da glask ar wirionez ne gavimp ket gwelloc'h lec'h eget spered renerien ar Bleun-Brug o-unan, a oar gwelloc'h eget n'eus fors piou evit peira eo savet an Emgleo, ha pehini eo e c'hoant.

An Aotrou Fave, aluzenner ar Bleun-Brug, en deus kemeret ar boan, da lakaat sklaer dirak an holl ar menozioù-ze, er brezegenn a reas d'ar Vleun-Brugerien, e Iliz-veur Kastell, epad ofercenn ar Bleun-Brug, d'an 22 a viz east. Setu amañ, da heul, eur pennad eus e brezegenn; ar pennad all a gavoc'h en niverenn warlerc'h eus Kroaz Breiz. Talvoudus e vezint evit an holl.

(An Ao. Fave a lavar bennoz da genta d'ar re o deus sikouret sevel ar Bleun-Brug, er bloavezioù tremenet evel er bloaz-mañ, hag a gendalc'h evelhen :)

Bremañ, gwelomp piou omp, ha perak ez omp diredet da Gastell-Paol?

Piou omp ?

Bleun-Brugerien, da lavaret eo tud hag a zo fouge enno gant o bro, tud hag a gar o bro, Breiz, ar vro-ze bet dibabet gant hor gouenn pa oa skuiz o vale dre ar bed.

Lod Bretoned a zo hag a gav diaes o veza m'int Bretoned, lod all hag o deus mez... Gwelloc'h e vefe bet ganto moarvat beza ganet en Normandi; e bro Flandrez, en Alzas, en Euskadi, er C'hreisteiz pe e Paris! Rak, kaer 'zo, war gorn-zouar pe gorn-zouar e ranker dont er bed! Doue eo en deus dibabet evidomp hor bro hag hor gouenn, ha n'hon eus rebech ebet d'ober dezañ nemet e drugarekaat kentoc'h. Evel m'emañ emañ hor bro, evel m'emañ emañ hor gouenn, hag an neb en deus redet broioù all, an neb en deus darempredet pobladoù all, a c'hell diskleria, hep aon, eo hor bro unan eus kaera broioù 'zo er bed, ha n'eo ket bet ankoumac'haet hor gouenn gant Doue p'en deus roet ar C'hrouer da bep hini e lod donezioù ha perzioù mat... Ar pezh hoc'h eus graet, Aotrou Doue, a zo graet mat : meuleudi deoc'h da veza graet ac'hanomp Bretoned!

Piou omp ?

Bleun-Brugerien, da lavaret eo tud hag a fell dezo labourat ha poania evit miret ar pinvidigezioù fiziet enno gant Doue evel eun herez dispar evit o c'hreski zoken, a diorren da vat, evit rei muioc'h a lufi hag a sked dezo.

Bleun-Brugerien, da lavaret eo kristenien, diskibien feal Hor Zalver Jezuz-Krist, hag a fell dezo da genta miret he Feiz da Vreiz, hag en em harpa war o feiz evit kas da benn o labour evit Breiz.

Emgleoioù all a zo o labourat war dachenn Breiz hag ar brezoneg, emgleoioù hag a lez a gostez ar menoz "feiz", hag o deus zoken, lod anezo, disprij evit hor c'hredennoù relijiel. Ne rebechomp ket dezo ar boan a gemeront evit sikour rei lusk da Vreiz, ar c'hontrol eo : n'he deus ket re hor bro eus he holl bugale evit difenn he lod; nemet e kredomp, ni Bleun-Brugerien, e fazi an dud-se, ha ne vezo adsavet da vat hor bro nemet e skeud ar feiz kristen.

Fur plas a rank beza evit pep tra, ha pep tra a rank beza en e blas evit ma vezo urz... Ar menozioù ivez a rank beza pep hini en e blas, evit ma vo kompez ha ya'h ar spered, evit ma vo talvoudus ha padus al labour renet diouz ar menozioù-ze.

Evidomp-ni, Bleun-Brugerien, setu roll ar menozioù hor ren :

Gloar Doue da genta, Mestr ar bed, kousto pezh gousto.

An den da c'houde, gant e ene divarvel, o renta gloar da Zoue.

Goude an den divarvel, an traou marvel, krouadurien a bep seurt, emgleoioù a bep seurt, lignezioù tud, broadoù... graet evit servija an den hag e zikour da ziorren kaer e gorf, e spered, e galon, e ene, evit ma c'hell, gwelloc'h a-ze, kana da Zoue e gantik a veuleudi.

Met daoust hag eun emgleo renet gant ar menozioù-ze, doujus d'an Iliz, a c'hell ober labour talvoudus evit Breiz?

Pet gwech ez eus bet skrivet ha lavaret n'hell ket ar Bleun-Brug, o chom doujus d'an Iliz, kas da benn e labour!

Respont n'eo ket diaes : 48 vloaz a zo m'eo bet savet ar Bleun-Brug, hag er bloaz-mañ adarre, goude trubuilhoù a bep seurt, e kav eur yaouankiz nevez... Sevel a ra nerzusoc'h eget biskoaz! E pelec'h emañ ar bern emgleoioù a zo bet savet abaoe m'eo ganet ar Bleun-Brug, hag a rae goap ac'hanomp? Ar c'hals anezo a zo bet berr o buhez, ha n'eus ano ebet ken anezo!

Hiroc'h respont a c'hellfed rei.

Ni a gred'eo ar gristenien, renet gant o feiz, eo a c'hell labourat ar gwella evit o bro e pep doare, dreist holl pa vez ano eus eur vro evel Breiz hag a zo bet luskellet en he c'havell ha barlennet en he bugaleaj gant hor Mamm zantel an Iliz.

Ha perak 'ta?

Abalamour ma fell deomp, ni kristenien, savetei Breiz en he feiz, korf hag ene.

Difenn ha savetei korf Breiz, pinvidigezioù he douarou hag he morioù, he c'henwerz, he ijinou... rak aze ez eus eul lodenn eus herez hon tadou. Ha neuze, korf Breiz a zo bet kristenet, difontet he douarou gouez gant hor menec'h, savet warno ilizoù kaer, chapelioù, kalvarioù ha n'int ket nemetken bernioù mein kizellet kaer, met ene kristen ar vro karrekaet, o kas da Zoue meuleudi eur bobl hag eur ouenn.

Met evidomp, ene Breiz eo ar pep talvoudus a : menozioù ar spered, trivliadennoù ar galon, an hengounioù, yez ha lennegezh, gwiskamanchou, kerolloù, sonerezh... Kel lies tra hag a zo ene ar vro, pe o skora hag o vaga ene ar vro. Petra int holl nemet ene kristen Breiz o tenna he anal hag o kana he feiz?

Gwelloc'h eget nikun all, ni, kristenien a c'hell intent ene kristen hor bro; muioc'h eget nikun all hon eus an dever d'he dere'hel beo.

Eur Vreiz savet digredenn, digristen, a vefe evel eur c'horf hep ene. Ne vefe mui Breiz; eur vro all e vefe, nac'het ganti he ene a-viskoaz, en em nac'het eta he-unan; nac'het ganti an dri-farz, hag ouspenn, eus ar pezh a ra kaerder hor gwir Vreiz; stanket ganti an eienennou a roe buhez dezi; kollet ganti al lodenn wella eus herez hon tadou; mouget enni al lusk arzel ha buhezel roet d'hon tadou gant o feiz.

Korf hag ene eo Breiz, kristen eo ene Breiz : ni a gemer Breiz en he feiz, gant he c'horf ha gant he ene.

(Da gendere'hel).

Korollerien Plougastell (Bleun-Brug 1948)

Ar Prosez - Goulou

1. Eun nozvez ma pourmenen e-barz va gwetur v'rao, (diou wech)
E harpis va marc'h Laouig, krenn 'n eun taol! 'kreiz eur zao.

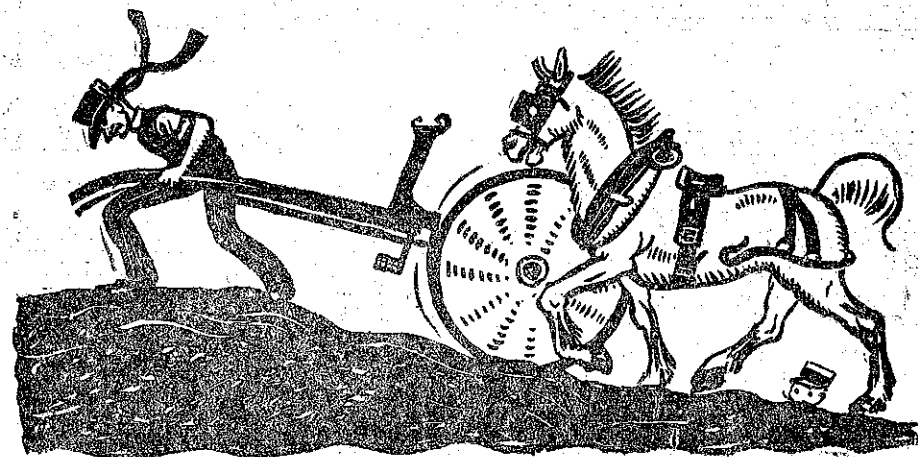
Diskan. Roum! Far la ri don de no,
Yê! Chach da c'har a-dreñv. (diou wech)

2. Teñval e oa an amzer, letern ebet n'am boa,
Nag ivez elumetez, na pennad goulou-soa.
3. Aon bras am boa da veza tapet gant « Beg-e-dok » :
« Gwell eo, 'moun-me da Laouig, 'n em ziwall mat arôk ».
4. Gant aon rak va « contr-kordenn », gant aon na vije tost,
Va marc'h 'zisternis buhan, da staga ouz al lost.
5. Ha me 'tre al loc'hennou (1), da vont 'trezek va c'hoan,
Pa zeuas an archerien : unan teo, unan moan.
6. « Pelec'h emañ da c'houlou? Chomet eo sur er gêr!
Bremaik az po eur prosez, hag a gousto dit ker! »
7. 'Baou e pe vare, gwazed, e rank eur c'harr dre dud,
Kaout eul letern war elum evit monet d'e glud?
8. Ma n'ouzoc'h ket al lezenn, bremaik vo desket deoc'h,
Rak nemet ezen gornek, war a welan, ne d'oc'h!
9. An archerien a skarzas, kouezet o meud 'n o dorn,
O genou ganto digor ken ledan hag eur forn.
10. Tapet oa an archerien, tapet ha tapet lous :
Ar gaoz-se dre ar barrez, a reas kalzik trouz.
11. Ken laras merc'h ar Genkiz, ar benherezig koant :
« Yann ne deo ket eur Yannig, hennez, sur, eo va c'hoant! ».

12. Kavet am boa, va zudou, eur wreg, eun atant vat (2) :
Hep her c'hask, an archerien din o doa grêt kals vad.
13. O fedi 'ris d'am friko, da heul an Aotrou Mër,
Me gred ez eas ganto, bep a govad d'ar gêr.
14. 'Baout gant va gwreg nevez, oun eurus 'ti he zad :
Chañs deoc'h-c'houi d'ober ivez, 'veldoun, eur fortun vat.

Y ar G.

- (1) : kana a c'heller ivez : « tre al llimontou ».
(2) : kana a c'heller ivez : « eun tiegez mat ».

Bobby, Robic ha Bobet.

Robic ha Bobet a zo anavezet awalc'h gant an holl evit ar brud o deus dastumet o redek war velo war heñchou Bro-C'hall.

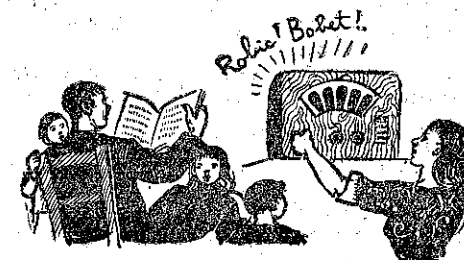
Bobby n'eo nemet eur c'hi melen eus Kerzilienn, eur c'hi karantezus, deuet da veza speredek o tarempred aliesoc'h an dud en ti eget ar c'houlou en e lok.

E Kerzilienn, oa atapiet kenañ an dud gant « Tro Vro-C'hall », epad miz gouere diweza, ha bemdez da vare koan, ec'h en em vode an holl en dro d'ar skingomzerez (radio) : bras ha bihan, koz ha yaouank, ha Bobby e-unan a zelaouc gant evez.

Bobby a veze azezet war e bennadig lost dirak ar skingomzerez. Pep tro ma veze ano eus Bobet pe Robic, e fiñhe d'an nebeuta e lost, hag awechou zoken, pa veze muioc'h a vec'h war unan eus an anioù, e save war e bevar bao; hag ec'h harze laouen.

« Che! eme unan eus an amezeien, deuet ive da zelaou eun devez : na pebeuz ki speredek! Anzout a ra dija Robic ha Bobet »!

— « Ya, eur, genaoueg eo da vihana, eme ozac'h an ti; hanter-vouzar eo c'hoaz war ar marc'had! Kaout a ra dezañ e vezer o c'hervel Bobby pa vez ano eus Robic pe Bobet, war zigarez m'eo heñvel eun tammig e ano ouz o hini! Mat da vont d'ar groug dizale »!

An telefon

(Fur vaouez koz, eur voest-vutun ganti en he daouarn. Lakaat a ra eur brizenn araok loc'hat).

Deiz mar deoc'h, dimezelled, itronezed hag aotrone! P'am eus klevet e "oa hirio amañ eun tamm pezh c'hoari, eo fellet ganen dont ive da welet ha da glevet. Met marteze, n'anavezit ket ac'hanoun! Me eo Katellig an Ti-korn! Katellig -fri-butun a yez graet ac'hanoun ive, abalamour ma'hoarvez ganen awechou lakaat eur brizenig em fri-hir! An dra-ze ne ra droug da zen ebet, ket 'ta? Ha din-me e ra kals plijadur, -ya! -kement kouls lavaret eget lonka eur banneig hini-kreñv pe eur banne kafe! (lakaat a ra eur brizenn).

Met arabat eo din dizonjal oun deuet amañ da gonta deoc'h eun abadenn spontus a zo en em gavet ganen er zizun dremenet.

Ret eo deoc'h gouzout ne anavezan ket ar galleg. En amzer gwechall, ne veze ket kement ha bremañ ano da gas ar vugale d'ar skol. Ar gerent a gave gwelloc'h kas ac'hanomp da zivall ar zaout eget da uza hol lostennou war skiner ar skol. Gant ma oufemp ober soubenn ar patatez pe aoza krampouez, ni hon oa awalc'h a zeskadurez. Hag e c'hellit beza sur, pa deuas Jakez ginou bras, va hini koz, a zo aze bremañ e foñs ar zal oc'h ober daoulagad du ouzin, pa deuas eta da c'houlenn ac'hanoun digant va mamm, n'oa ket nec'het pe ouien-me ha lenn ha skriva! Fur baotrezig koant e oan-me, ha ne glasse ket muioc'h! Hein, kanfard koz! (Lakaat a ra eur brizenn).

N'ouzon ket a c'halleg eta. Ha c'hoaz, eo, eur ger bennak, evel : " *Bonjour, M'sieu-dames. — Siou plait. — Beau temps 'zo. — „ Kenavo, la compagnie* "; pe c'hoaz, lavaret " *Sanctus* " pa vezan o trinka gant Janedig luch, va c'hamaradez koz... Kouls lavaret netra!

Mat! En devez all edon a-greñv o frita e dammig lein d'am femoc'h bihan- resped deoc'h - pa deuas Jobig fri-tougn, ar c'hurust bihan, d'an daou lamm betek du-mañ, da lavaret din : " Katellig, Katellig, deus buhan d'ar post. Galvet out en telefon. "

— " En telefon, emeve, petra an diaoul eo an affer-ze? Set' amañ eun abadenn all avat. Deomp da welet 'ta! "

Ha me da lakaat va zavañcher braoa, hag en hent warzu ar post, -en eur lakaat eur brizennig, da gaout kalon, c'houi oar! (Eur brizenn a gemer).

Evit din beza hep deskadurez, me oar beva ha beza " poli ". Ha me eta, en eur entreal er Post, da lavaret gant va c'haera mouez : " *Bonjour, la compagnie! Deuet oun d'an telefon.* " An holl a zirollas da c'hoarzin. Ma n'eo ket mez, ober goap ouz eur vaouez koz evel-doun-me!

Dimezelleg ar Post a lavaras din : " *C'est vous, Madame Katellig an Ti-korn* " ?

" Katellig an Ti-korn, ya, me eo sur! Madame avat, an dra-ze a zo eun affer all. — Ha pelec'h, emeve, emañ an telefon? "

— " *Entrez dans la cabine* ", a lavaras din.

Ya! Galleg atao, pa ne gomprenan ket anezañ muioc'h eget latin an Aotrou Person... Ha me a jome aze, va genou digor war nav-eur-hanter!

Droug enni, an dimezelleg a zavas hag a reas din mont en eun tamm arreubeuri a oa eno e kichen, hag e serras an nor warnoun goude beza lavaret din : " *Répondez, on vous appelle de Brest* ".

Piou a oa nec'het? Katellig, m'hel lavar deoc'h! Kaer am boa lakaat prizeñ war brizenn (Lakaat a ra unan), ne deuen ket a-benn da gompren petra am boa da ober en telefon.

Goude eur pennadig kouskoude, e kredis din klevet eun tammig trouz o tont eus eun tamm koz-machin a oa lakaet war eur blankenn.

Me a dostas anezañ ouz va skouarn, ar penn all d'an nec'h. (Lakaat an dorn kleiz e kichen ar skouarn gleiz, hag an dorn dehou uheloc'h, a-zioc'h ar penn, evit displega).

Ha neuze, tudou keiz, me a gredas koueza e sempladurez, o klevet mouez va filhor, Fañch an tortig. Ya, gouzout a rit, an tammig aotrou-ze ha n'eo ket fellet gantañ ehom da sklabeza e vragezeier war ar maez, hag a zo aet, mar plij, e kêr, da Vrest, da labourat er " *Chemin fer* ".

Mat, me 'zoñje, an dra-mañ 'zo kurlus er memes tra, epad ma kleven mouez va Fanchig : " *Allo, allo, c'est Plounévez? C'est vous, tante Katell?* " — Ar c'hanfard-se e-unan en doa dizonjet ne ouien-me ket a c'halleg!

Ha me da respont dezañ : " Ya, me eo, Fañchig, a zo ouz da zelaou; petra 'zo nevez ganez, Fañchig? "

Netra da ober! Ne responte ket ac'hanoun, nemet e kendalc'he gant e " *Allo, allo, c'est vous, Tante Katell, qui êtes au bout du fil?* "

" *Au bout du fil, au bout du fil, diod ma 'z eo, petra en deus c'hoant da lavaret?* "

Ha me, muioc'h nec'het eget biskoaz!

Dont a reas eur zoñj din : " Marteze an telefon ne lez ket da dremen ar gerlou brezonek, met ar galleg hepken : ker fall an traoù eget an dud! "

Ha me neuze, na petra'ta, da zibuna va zammig galleg : " *Bonjour, Fañchig, beau temps 'zo, siou plait. — Sanctus.* "

Tamm ebet gwelloc'h!

Nemet neuze moarvat e teuas da zoñj da Fañchig ne ouien-me nemet brezoneg, hag e cheñchas ton.

" Ac'hanta, emezañ, c'houi 'zo aze, tintin Katellig, respontit din 'ta! "

Petra 'fell deoc'h, me a yeas droug ennoun, hag ar c'hreñva ma c'hellen, ec'h en em lakis da lavaret dezañ e begement, evit netra :

" Met, azenn kornek, pet karrad teil a zo en da ziskouarn? Setu eur c'hardeur hag ouspenn, emañ o krial warnout "...

Pell am bije kendalc'het c'hoaz gant al litanioù-ze -rak hir eo ar bater a anavezant - paneve dimezelleg ar Post : o klevet eur seurt cholori, he doa digoret an nor, ha droug bras enni, me gred :

" *Mais enfin, Madame, qu'est-ce que ça signifie ce...* "

Ar ger a jomas en he genou, hag e tirollas da c'hoarzin, da c'hoarzin : Hi, hi, hi, hi... Pa lavaran deoc'h n'eus ket mui a resped evit ar re goz! (Lakaat a ra eur brizenn).

P'he doe c'hoarzet awalc'h, alato, e displegas din oa ret, evit telefoni, lakaat eur penn eus ar machin tost d'ar skouarn, hag ar penn all dirak ar genou.

Daoust ha me ouie, me : n'oun ket eus ar vicher!

Evelse koulskoude, e teuas a-benn da gompren digant Fañchig oa kresket ar zikour en e gêr, — eur paotrig! —, hag e pede ac'hanoun da veza maeronez e Brest evit ar Yannig. (Eur brizenn).

Hirio emañ ar vadeziant. Poent eo deomp mont da gemer an oto-kar. Prest out, Jakez Genou bras?

Kenavo, va zudou, ha kals plijadur deoc'h.

Met, klevit mat, p'ho pezo eun dra bennak da lavaret din, arabat deoc'h gervel ac'hanoun en telefon!

YANN VAD.

Kantikou ha kantikerien Breiz-Izel

Diwez

Gant Loeiz Lok

Epad ma servije, e Eskobti Kemper, adalek 1880, al levr kantikou aozet war urz an aotrou 'n Eskob Nouvel, Gwenedis a ziskouezas an hent da heulia evit gwellaat eul levr kantikou.

Strolla a rajont da genta holl kantikou eo skobti. Goudeze e voe dibabet ar re dalvoudusa anezo evit o c'hempenn : goude beza c'houennet ar galleg anezo, e voent lakaet e brezoneg yac'h ha poblek; da echui, e voe eeunet ar gerioù hag an toniou e-lec'h ma oant kamm-chilgamm arak.

Dalc'het e voe koulskoude an diskanou koz, da viret na gollfe ar bobl ar boaz da gana.

Betek neuze, e kane Gwenediz eun darn vras eus o c'hantikou war an hevelep toniou, hag a deue re alies : en dro-mañ e voe roet eun ton disheñvel da bep kantik, hag eun ton breizek : setu parak eo eun dudi kana breman kantikou Bro-Wened.

Al labour nevez, peurechu, a deuas er maez, e 1923, gant an ano : " Levr kenneu get en tonnieu ".

Advoulet eo bet al levr e 1933 : graet e voe adarre eun tamm c'houennat d'al levr, tennet anezañ ar c'hantikou a gaved re ziaes da gana, ha lakaet en o lec'h re all, gant toniou nevez, savet gant tud a vicher, ar manac'h Dom Herve dreist-holl.

Fouge a c'helle beza e Gwenediz, ha bez'e oa! Unan anezo a skrive : " Al levr-kantikou-mañ eo ar braoa a gaver e Breiz a-bez ". Ha gwir oa!

Diwar-ze e savas c'hoant gant Tregeriz d'ober kouls pe welloc'h.

An aotroued Chaloni Goasdoue, person Plistin, Renan, kure Logyvi, Sklison, person Plounerin, evit ar c'homzou, -hag an ao. chaloni Guagan, aluzenner Leanezed ar Groaz, e Gwengamp, evit an toniou, a boanias evit rei d'o eskobti " *Kantikou brezonek eskobti Sant-Brieg ha Landreger*, adreizet dre urz an aotrou 'n Eskob Serrand " (1934) : eur mellad levr gant an toniou, 224 pajenn dezaf; ouspenn ar c'hantikou, e kaver ennañ : " Evit klevout an ofereñn ", ha " Da gana e salud ar Zakramant ".

An azerien o doa tennet o danvez eus pep rann-vro, dreist-holl koulskoude eus kantikou Treger : " Cantico spirituel choazet ha lequet en usaj an eskopti Sant Brie " (1815, 1825, 1854); " Cantico neve composit gant eur person

canton " (1833); " Cantico " an aotrou Quemar (1853), re an aotrou Chatton (1865), an aotrou Caris (1850 ha 1856); " Levr kantiko " an aotrou F. Guillouzie (1890, 1899, 1905), ha " *Kantikou brezonek eskopti Sant-Brieg ha Landreger*, reizet dre urz an " Aotrou 'n Eskob Fallières, gant an ao. chaloni Guitterel, person Gouarec " (1904, 1907, 1924 : 6 vet mouladur).

El levr moulet e 1934, ne gaver ket istor an dastumadenn, ar pez o doa graet Gwenediz evit o hini. — Met levr Treger a zo eun dudi d'al lagad gant e baper gwenn-kann, warnañ lizerennou du-pod.

Eskobti Kemper ha Leon ne zavas e levr nevez a gantikou nemet goude Gwened ha Treger... Allas, ar brezel a deuas arak ma voe echu al labour : pep tra a oa strisaet gant ar brezel, ha gwasoc'h c'hoaz epad ma voe an estren er vro. Nebeud a paper a gaved, ha danvez fall c'hoaz!

Abalamour da-ze, Kemperiz ne c'helljont ket ober mouladur kenta o c'hantikou diouz o c'hoant.

Dont a reas al levr er maez koulskoude : paper dister a jom talvoudus pa zoug, evel al levr-mañ, gwirioneziou ar feiz; talvoudusoc'h eo c'hoaz dre m'eo gwisket ar re-mañ gant eur yez pinvidik : ha brezoneg hor c'hantikou a zo bremañ pinvidik, digemmesk, ha poblek daoust da-ze.

Barnet eo al labour a-vremañ : kals a gav en deus an Aotrou Nedeleg, kelenner e kloerdi bras Kemper, peurgempennet hor c'hantikou koz, ha roet dezo evit pell amzer, eur wiskamant dereat. — Ezomm bras a oa d'hen ober : ret eo c'houennat a-nebeudou al louzeier fall a jom c'hoaz er brezoneg.

Evit barnerien an amzer da-zont, e vo souezus studia hor bloaveziou nevez-tremenet : diouz eun tu, e lennint ar rebechou a veze graet da Vreiziz er bloaveziou 1940-1943, abalamour ma tilezent muioc'h-mui ar yez a zo o hini, en desped d'ar goure'hemennoù ha d'ar c'huzulioù a roe dezo hep ehan, abaoe tregont vloaz, rener an Eskobti, an aotrou 'n Eskob Duparc. Diouz an tu all, e welint, epad ar bloaveziou-ze, ar brezoneg o kaeraat hag o pinvidikaat, an dud desket o tont dezaf muioc'h-mui : hol levr nevez a gantikou a jomo evel eun testeni sklaer eus al labour talvoudus graet en hon amzer.

Sellomp a dostoc'h ouz al levr :

Ouspenn ar c'hantikou koz, bet kempennet, e kaver ennañ *kals kantikou nevez* : azerien ar re-mañ a zo c'hoaz beo, kals anezo; chadenn aour ar ouenn n'eo ket prest da derri!

161 kantik a zo en dastumadenn : 46 anezo a zo boutin gant dastumadenn Sant-Brieg, ha Treger, 23 gant hini Gwened; 11 kantik a gaver en deir dastumadenn. — 78 a gaver e levr an aotrou Guillou.

23 eus ar c'hantikou a zo savet gant an aotrou Guillou, 17 gant an Tad Barnabe, kabusin, 9 gant an aotrou Henry, 8 gant an aotrou Cong, person Plouneour-Trez, 7 gant an aotrou Bris, 7 all gant an Tad Bourdoulous, jezuist, 6 gant an Tad Maner, 3 gant an aotrou Horellou. — Anoiou an Tad Martin, an aotroued Dumoulin, Rioual hag ar Joubiou a zo wanno 2 gantik. 18 den all o deus pep a gantik war o ano.

Ano Mikael an Nobletz avat n'eo ket douget en hol levr, rak n'eo ket diarvar en dije graet " E tal ar groaz " nag " Adoromp holl ".

N'eus gelllet rei pere'henn ebet kennebeut d'eun hanter kant bennak eus ar c'hantikou.

Tonioù ar c'hantikou n'int ket holl a orin vreizat : ret e vo diwezatoe'h marteze heulia skouer Wened war an dachenn-mañ. — D'an donerien eo dihun. — An aotrou Marrec, ograouer Iliz-veur Kemper en deus kemeret ar boan da gempenn an toniou evit al levr nevez, ha da voula, disparti, levr an eil toniou.

Dezañ, ha d'an aotrou Nedeleg, e lavaro Breiziz bennoz Doue : r'o bennigo Sant Herve, paeron ar Varzed, hag a zavas kantig dudius ar " Baradoz " war a lavarar. Ha ra skuilho ar Zant dall, e kalonou ar Vretoned, awenn ar gwerziou kaer hag an toniou heson, ma savo eus Breiz eur " mor a gan " da veuli Doue, ar Werc'hez ha Sent koz hor bro.

Lennit

ALAIN DE CORNOUAILLE : PENHOAD (Spes, Paris 1947, 442 pages).

GWENNAEL (aotrou Cozannet) : KLOTENNOU BREZONNEK. (1948). — (Her goulnenn digant M. l'abbé Luguern, directeur de l'Ecole Saint-Joseph, Plabennec (Finistère)).

E gwerz e ti : « Ar Yuhez Kristen », Couvent des Capucins, Roscoff (Finistère).
C. C. 209-81 Nantes

(ar mizou-kas azo ouspenn ar priz merket)

Buhez Hor Salver Jezuz-Krist, gant an Ao. Uguen hag an T. Eujen.....	300 l.
Ar Werc'hez Vari, gant an Tad Medard.....	100 l.
Fatima, gant an Tad Medard.....	100 l.
Sant Fransez a Aziz, gant L. Inizan, kresket gant an T. Eujen.....	200 l.
Bleuniou Sant Fransez (Floretti).....	100 l.
Buhez skeudennet Sant Fransez, gant an T. Eujen.....	80 l.
Sant Fransez, mignon ar vugale, gant Breur Melar.....	60 l.
Ar grasou pe ar pedennou dirak ar re varo, gant y ar Go.....	100 l.
Prezegennou war Drede-Urz S. Fransez (2 leor), gant an T. Eujen.....	60 l.
Santez Elizabeth a Hongri, gant an T. Eujen.....	15 l.
An ofereñn displeget gant skeudennou, gant an T. Eujen.....	20 l.
Levrig-dorn Trede-Urz S. Fransez, gant an T. Eujen.....	30 l.
Diwar c'hoarzin, gant an T. Medard.....	100 l.

Ar prizioù merket amañ ne dalvezont nemet breman : Kemmet a c'hellont beza gant priz ar vuhez.

MOUSSEUX SUPÉRIEUR "Vve AUBIN"

Gwin - Spoumek Dreist

E gwerz e ti an holl Varc'hadourien - Gwin
dre ar Vro a-bez

C'HOARIOU

Respontou miz gwengolo :

Divinadennoù :

1. — Ar c'holvez. — 2. — An dud dall, rak neuze e welent sklav. — 3. — An hent bras. — 4. — E miz c'houer, abalamour m'eo ar berra.
- Ar priz evit kenstrivadeg ar gerioù-kroaz, N° 2 a zo bet gounezet gant an Ao. Gaby ar Moal, eus Naoned.

Diskoulm gerioù-kroaz al Lagad-du, n° 8 :

Divinadennoù :

1. — Glaz 'vel prad,
Gwenn 'vel erc'h,
Barvek evel ki.
Petra eo?
2. — Petra en deus peder askell,
Ha redek war an douar hepken a c'hell?
3. — Gwisket en hañv,
Noaz er goañv,
Da viz here, melen-aour,
Da viz mae, leun a wigour.
4. — Yeod a bep liou,
Eun ero izel azechou,
Warno chataligou
Er goudor ouz ar riu. —

	1	2	3	4	5	6	7	8
1	T	E	L	E	N	N	A	D
2	A	B	E	R		E	N	E
3	B	E	Z	O	M	P		A
4	O	N	E		E	R	E	N
5	U		N	A	V	E	D	
6	L	T		L	E	D	E	T
7	I	N	G	A	L		R	R
8	N	A	O	N			N	I

Gerioù-kroaz al Lagad-du, N° 4 (Kenstrivadeg),

A-blaen :

1. — C'houeza galloud er galon.
2. — Gwall skilfou en deus.
3. — A zegas ar yar d'he neiz.
4. — Rouez epad miz eost!
5. — Klasket da vare ar boan.
6. — Dibenn e vezan.

A-zerz :

1. — N'eo ket war c'horre.
2. — Teñvalaat.
3. — Ano eul lignez eus Bro-Zaoz.
4. — Ar vadeziant a ro he hini.
5. — Penn nevez. — Stagell (Conjunction).
6. — Eus ar verb beza, a gil. Ger-mell (Article).

Eul louzou dister

Per an Damzod en doa c'hoant da gemer e Landerne an treñv evit Brest : ar wech kenta oa dezañ da vont gant an hent houarn. En eur dremen dirak diwaller an nor, er gar, e c'houlennas : " Hemañ eo an treñv " ? Egile, hep soñjal hiroc'h, a lavaras : " Ya, hennéz eo " ! — Ha Per ebarz.

Chaogell kerkent gant an amezeien a oa er memes kombod gant Per; hemañ a oa er c'horn-tro, e gein troet etrezek Brest.

" Da belec'h ez it 'ta evelse, a voe goulnnet gantañ " ?
— " Da belec'h 'ta, nemet da Vrest, a respontas Per, bras an tamm anezañ " ;
— " Mat, n'oc'h ket troet da vont etrezek Brest bremañ da vihana " ;
— " N'eo ket diaesoc'h, eme Ber, oc'h azeza kerkent er c'horn e fas d'e hini

" Bremañ oun, troet etrezek Brest evelato " ?

An holl da c'hoarzin, ha Per souezet.

Degouezet oa dija er Roc'h an treñv, a yae da Vontroulez ha nann da Vrest, arak ma voe gelllet rei da gompren da Ber e ranke, nann avat cheñch plas er c'hombod, met kemer eun treñv all evit mont da Vrest!

LEORIEREZ SANT-KAOURINTIN

J. Guivarc'h mab

Straed Kereon, KEMPER

Téléph. 7-03

Levriou - skol

Pep tra evit ar skolidi
hag ar burevioù

Levriou - oferenn

Levriou - kan

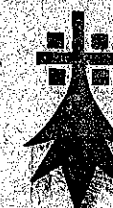
Levraoueg

Poupées. Broderies

Le Minor

Pont-Sabbé

Bretagne

La nouvelle HISTOIRE DE BRETAGNE

de M^r l'abbé POISSON

Illustrations de X. de LANGLAIS

est parue...

Dans ce livre simple, mais étoffé, tous les publics bretons puiseront leur nourriture : les uns, déjà versés dans l'Histoire de Bretagne retrouveront les grandes lignes de notre passé glorieux, les autres, y liront avec bonheur des récits choisis, véritables morceaux d'épopée qui donnent à notre peuple une physionomie si curieuse et dont le souvenir enchante l'imagination.

Abbé F. MÉVELLEC.

LIVRE de 400 pages in-8 raisin

11 illustrations de X. de LANGLAIS

Broché : Prix de vente : **420 frs + 30 frs de port**

Relié : dos toile : **700 frs + port**

dos basane : **800 frs + port**

dos chagrin, avec motifs celtiques, numérotés de 50 à 100 : **1500 frs + port**

OUVRAGES EN BRETON

Yannig, par LE DIUZET	60 frs
Sinbad ar Martolod	75 f.s
Ar Pesk Aour, par Paol FÉVAL	75 frs
Marc'heger ar gergoad	35 frs
Niveri ha Konta e brezoneg hag Diazevou Istor Breiz	30 frs
Lanber	40 frs

Tous ces livres sont en voie d'épuisement rapide, ainsi que le dictionnaire Français-Breton de F. Vallée dont il ne reste plus que quelques exemplaires au prix de :

Edition ordinaire **450 frs**

— luxe..... **700 frs**

Adresser vos commandes à la Revue

LIBRAIRIE LE DAULT

16 bis, Rue René-Madre - QUIMPER

LIVRES - GRAVURES - ANCIENS & MODERNES
Tout sur la Bretagne

Achat de Livres (et de vieilles reliures)
se rend sur place à ses frais

Korn ar Merour

Dihuna ar ar merour, er miz-man, ha kenta garfe lavaret da lennerien Kroaz Breiz eo « Doue ho pennigo ».

Ar pezh a garfe lavaret d'ezo, goud ar zalud-se, eo kemeret tro eus ar miziou du, ar miziou ma vez amzer da lenn, da vruda ha da skigna ar gelaouenn.

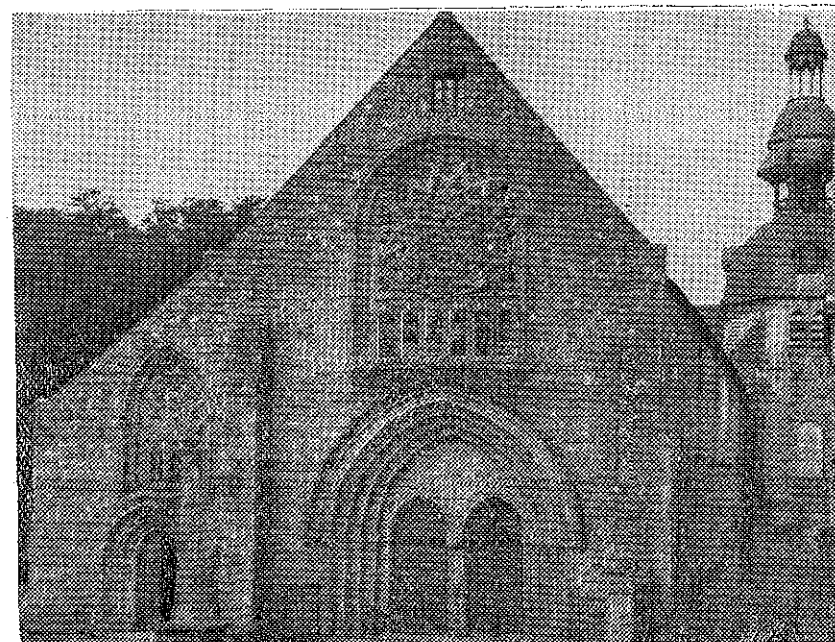
Deuet ez eus d'eomp kant koumanant nevez bennak, abaoe galvadenn miz eost. Ra gavo an dud a galon o deus o digaset d'eomp testi hon anaoudegez vat.

War araok e ranker mont. An holl lennerien eo a dlefe staga d'al labour...

Ma n'ho peus ket resevet ar gelaouenn, pe ma tale da zont d'eoc'h, kasit ho klemmou war eün d'ar Voulerez : Imprimerie Centrale de Bretagne, 36, rue Richard-Lenoir, Rennes (Ille-et-Vilaine).

Kalz buanoc'h e viot servichet.

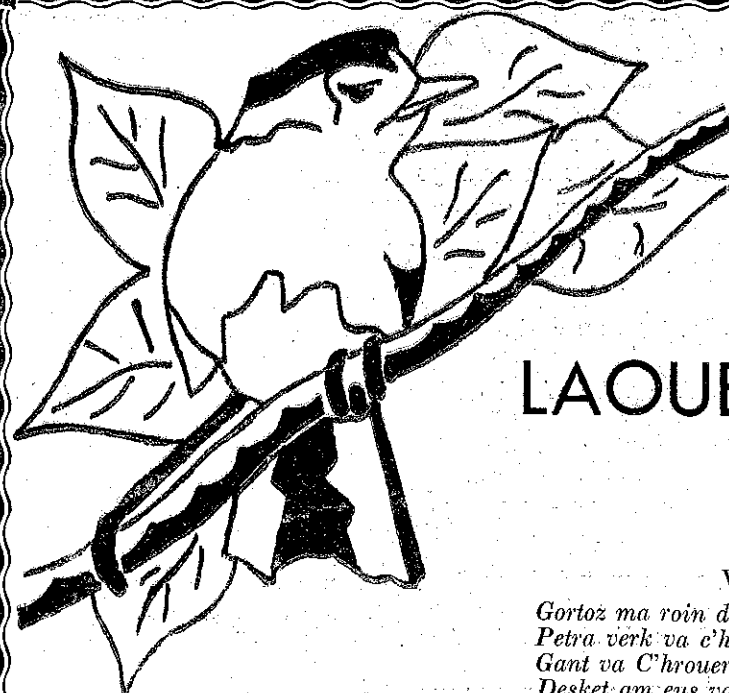
Eun dra all, pouezus meurbet, gant ar geraouez a zo breman, ma teu d'eoc'h chench adres, bezit ar vadelez, en eur zigas kelou d'eomp, da lakout daou dimbr en ho lizer.

Iliz Itron Varia Garmez, e Pont-n'Abad

Ar merour : M. l'Abbé BLEUNVEN
Recteur, PLOMELIN, par Quimper

Ti-Moulerez Kreiz Breiz
36, Rue Richard-Lenoir, RENNES

KAN AL LAOUEANAN

I

Al laouenan am eus gwelet
El liorz ouz beg eur wezenn.
Al laouenan am eus klevet
Hag a gane evelhen :
« Dir, dir, dir pa n'eo ket torret,
Dir, dir, dir pa ne dor ket! »

II

Laouenanig, petra 'ganez?
Te 'gav dit ez out pounner?
Kollet out gant al lore'hentez,
Paourkêz labous dister!
Dir, dir, dir, pa n'eo ket torret,
Dir, dir, dir pa ne dor ket.

III

Al laouenan a gendalc'has
E gorf pluek tro ouzin.
Ha, kalonek e tistagas
Gant e vouez flour ha lirin :
Dir, dir, dir pa n'eo ket torret,
Dir, dir, dir pa ne dor ket!

IV

Neuze va spered morgousket
En eun taol a zihunas :
Hag al labous sederaet
Evidoun-me a ganas :
Dir, dir, dir pa n'eo ket torret,
Dir, dir, dir pa ne dor ket!

V

Gortoz ma roin dit da glevet
Petra verk va c'hanaouenn :
Gant va C'hrouer 'm eus he desket
Desket am eus va fedenn :
« Dir, dir, dir, pa n'eo ket torret,
Dir, dir, dir, pa ne dor ket! »

VI

« Kana 'ran gwella ma c'hellan,
Ha n'eo ket gant lore'hentez :
Kana 'ran va fiziañz ennañ,
Harpet war ar garantez :
Dir, dir, dir, pa n'eo ket torret,
Ar skour-ze ne dorro ket! »

VII

Bennoz dit-te, labous bihan,
N'ankounac'hain ket da gentel :
« D'an neb en deus fiziañz ennañ
Doue a roi e skoazell,
Hennez biken ne vo ket brallet,
Ar skour-ze ne dorro ket! »

Tintin Anna.

